

bi tudi ne bilo varno v tedanjem času. Bil je obsojen tudi v ječo, katero mu je pa papež odpustil, samo odločil je mu, da ima stanovati v vili velikega vojvode „Trinità“ del Monte. Čez malo časa se mu je dovolilo, da sme v Sieno k svojemu prijatelju nadškofu Piccolominiju. Pozneje se mu je dovolilo preseliti se v Florencijo, kjer se mu je odkazalo bivališče v vili Arcetri.

Tukaj se je učenjak še nekaj časa bavil z znanstvenimi preiskavami, dokler ni oslepil na obeh očesih. Dne 8. januarija 1642 je pa prejemši svete zakramente za umirajoče izdihnil svojo dušo. Znanost, za katero je on toliko storil, se je pa mogočno dalje razvijala. Njegova dela so se marljivo prebirala, če tudi so bila prepovedana. Okrog 1820. leta se je tudi duhovsko oblastvo izrecno izreklo, da se nauk o gibanju zemlje sme zmatrati za resnico in 1835. leta so Galilejeve knjige izginile iz zapisnika prepovedanih knjig. Sicer se pa že dolgo poprej niso delale nobene ovire novim zvezdoznanskim naukom, o katerih so se bogoslovci preverili, da niso v nasprotju s svetim pismom.

Postopanje Galilejevih nasprotnikov se pa da nekoliko opravičevati. Vsaj je občno znano, da tedaj niso tudi protestantski duhovniki, če tudi so hoteli veljati za nekake svobodnjake, nič posebno čislali znanosti. Kako je o znanstvu sodil Luter sam! Če so tudi dominikanci in jezuitje nasprotovali Galileju, vendar se mora priznati, da so baš udje teh dveh redov mnogo storili za znanost in nekako pripravili tla za Galilejevo delovanje. Omenimo le Alberta Magnusa. Skoro dva tisoč let je veljal Aristotelov nauk skoro za neopovrgljivo resnico in je torej jako naravno, da ga je bilo težko izkoreniniti. Posebno, ker tedaj tudi ni bila matematika še tako razvita in tudi ni bilo še potrebnih instrumentov, da bi se vse moglo tako dokazati, kakor sedaj. Poleg tega je pa Galilej sam imel malo preostro pero in je s tem večkrat tudi po nepotrebnem razdražil nasprotnike. Vsaj še dandanes večkrat vidimo, kake strasti se vzbujajo pri tacih polemikah.

Zaslug tega velicega moža za znanost, pa tudi ni lahko dovolj oceniti. On je v mnogem ledino oral. Treba mu je bilo sproti popolnjevati matematične nauke, da je mogel nadaljevati mehanične študije, izumljevati je moral razne instrumente in priprave. Tedaj še ni bilo tacih zavodov za znanstvene preiskave, kakor so dandanes. Zatorej se njegovi odločnosti, njegovim vspehom ne moremo dovolj načuditi in biti mu dovolj hvaležni.

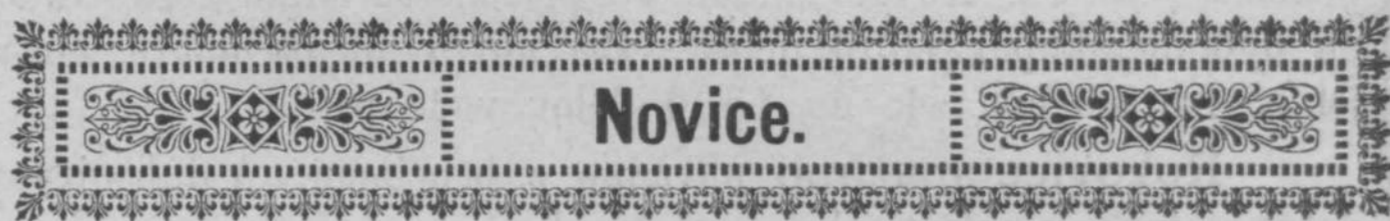
Poučni in zabavni drobiž.

Kitajski papirni denar XIII. stoletja. Kitajci so po poročilih znanega potovalca Marko Pola imeli že v trinajstem stoletju papirni denar. Ponarejalci denarja so se tedaj kaznovali s smrtjo.

Svetoči hrošči. V zapadni Indiji žive hrošči, ki zvečer svetijo, kakor luč. Pri njih svetlobi se more čitati. Ta hrošč gre zvečer iskat hrano in ta čas prav svojevoljno nadomestuje luč, zdaj sveti bolj, zdaj manj. Razvoj tega hrošča traja dve leti. Ti hrošči se lahko hranijo s sladkorjem. Sedaj jih imajo nekateri bogati Američani po hišah. Zatoraj se sedaj drago prodajajo.

Daljava zemlje od solnca. Dosedaj se je mislilo, da je solnco 153,000.000 kilometrov oddaljeno od zemlje. Po novejših preiskavah berlinskega profesorja Auversa, je pa solnce samo 148,138.000 kilometrov oddaljeno od zemlje.

Lermantov v latinščini. Nekdo je prevel Lermantovo pesem „Tri palme“ na latinski jezik. Izvirnik je jako lep ali o latinskem prevodu se pa to trditi ne more.

Novice.

† **Nadvojvodinja Ludovika Bavarska.** Presvitlo vladarsko rodovino in ž njo gotovo vse pri vsaki priliki sočuteče avstrijske narode zadela je zopet bridka izguba. Umrla je dne 26. t. m. v jutro vojvodinja Ludovika Bavarska mati naše presvitke cesarice Elizabete v visoki starosti 84 let. Pokojnica porodila se je dne 30. avgusta 1808 v Monakovem in se je zaročila dne 9. septembra 1828 z Maksimilijanom, vojvodom Bavarskim, kateri je l. 1888 umrl. Zadnje leta živela je pokojna vojvodinja bolj za se in sicer najraje na svojem gradu v Tegernsee, kjer jo je njena hčer, naša presvitla cesarica, večkrat obiskala.

— **Vesel dogodek v presvitli cesarski rodovini.** Nadvojvodinja Marija Valerija, najmlajša hči našega presvitlega cesarja in soproga nadvojvode Franca Salvatorja povila je srečno dne 27. t. m. v jutro hčerko. Ona in dete počutita se prav povoljno.

— **Osobne vesti.** Nj. Veličanstvo presvitli cesar imenoval je župnika pri sv. Jakobu v Ljubljani g. Iv. Rozmana za častnega kanonika — Gg. okrajna komisarja grof Margheri in baron Schönberger imenovana sta vladnim tajnikom na Kranjskem.

† **Ivan Železnikar.** Neizprosna smrt posegla je zopet v vrsto naših rodoljubov in položila v prerani grob odločnega zagovornika narodnih svetinj. Umrl je dne 26. t. m. dopoludne po dolgi in zelo mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, g. Ivan Železnikar, 52 let star, zapustivši vdovo in 5 nedoraslih otrok. Pokojnik rodil se je dne 28. decembra 1839. l. v Stiški vasi pri Cerkljah na Gorenjskem. Gimnazij dovršil je v Ljubljani 1858. l., bil potem nekoliko let slušatelj na juridični fakulteti na Dunaji, od l. 1863. do l. 1881. pa je skoraj ves čas služil v pisarni g. notarja Rateja v Slovenski Bistrici. Po smrti nepozabnega pisatelja Jurčiča pa je prevzel uredništvo Slovenskega Naroda. Svoje dni pisal je tudi v druge časnike in tudi „Novice“ priobčile so v prejšnjih letih razne njegove spise. Naj v miru počiva!

— **Naša društva.** Slovensko učiteljsko društvo je zborovalo dne 28. decembra dopoludne v mestni dvorani. Navzočnih je bilo 44 učiteljev in 9 učiteljic, katere je pozdravil predsednik, nadučitelj Žumer, ki je povdarjal v svojem ogovoru naklonjenost visoke c. kr. deželne vlade in zasluge visokorodnega g. dež. predsednika za društvo, ter priporočal učiteljstvu slogo. — Potem je poročal tajnik Furlan o društvenem delovanju, o odborovih sejah, društvenih zvezah in končal z vspodbudo učiteljstvu, da bi v prosep društva delovalo s tem, da duševno in gmotno podpira „Učit. Tovariša“, ki bo odslej društvena last. — Blagajnik Kokalj poroča o društvenem denarnem stanju; poročilo povzamemo, da ima društvo 82 gl. 31 kr. premoženja. Za pregledovalce računov se izvolijo učitelji: L. Armič, J. Dimnik in M. Josin. Knjižničar Fr. Kokalj poroča, da šteje knjižnica 378 knjig in 28 zvezkov. — Zbor mu izreče za tud zahvalo. Pri razgovoru o društvenem gasilu je bilo izraženih več želj, ki se bodo uresničile, ako bo našel list zadost. podpore. — V odbor so bili izvoljeni gg.

Dimnik J., Furlan J., Kokalj Fr., Krulec I., Raktelj Fr., Razinger A., Tomšič I., Trošt Fr., in Žumer A. — Volitev delegatov za občni zbor „Zaveze“ se prepusti odboru. — Ker posameznih nasvetov in predlogov ni bilo, zaključil predsednik zborovanje s trikratnim „Slava Nj. Veličanstvu“. — Po zborovanju je predaval odbornik, učitelj Razinger o stoječi pisavi. Predavanje je bilo temeljito in dovršeno; na ogled so bili tudi izdelki učencev, ki so pričevali o izvrstnih vseh. — Predavatelj je končal s predlogi gledé vpeljave te pisave, ki so bili vsi soglasno sprejeti. — Predsednik se zahvali predavatelju med občnim in navdušenim pritrdjevanjem zbornikov.

— **Šolstvo.** Začetkom leta se je vpisalo v realke: na Češkem 6494, v Nižji Avstriji 4840, na Moravskem 3640, na Primorskem 1233, v Galiciji 1178, v Šleziji 1113, na Štajerskem 749, na Tirolskem 593, v Bukovini 450, v Zgornji Avstriji 363, na Kranjskem 361, na Solnograškem 253, v Dalmaciji 226 in na Koroškem 225 — vsega skupaj torej v Avstriji 21.718 dijakov.

— **Sorodstvo kranjskih plemenitnikov s svetim Alojzijem Gonzago.** Češčenje „angelskega“ mladeniča Alojzija se zadnji čas širi po vsem svetu. Zanimivo je slišati, da je več kranjskih rodbin s tem svetnikom v krvnem sorodstvu. To nam dokazuje rodbinsko debló, ki leži v deželnem muzeju Rudolfinumu v Ljubljani. Rudolf Gonzaga (1451—1495) je imel dva sina: Ludovika in Ivana Frančiška. Prvi je dobil sina Ferdinanda Gonzago (1519—1586), ki je bil oče svetemu Alojziju. Iz Ivan-Frančiškove veje v ravni črti je bila pa rojena Eleonora Gonzaga, ki je vzela v zakon Ivana grofa Thurna-Valsassina, čigar hči Silvija se je omožila z Ivanom Antonom grofom Lanthieri. Njegov sin Friderik je vzela v zakon Marijo Frančiško grofico Turjaško. Njuna hči je bila Marija Jožefa grofica Lanthieri, ki se je omožila z grofom Žigo pl. Athemson. Iz tega zakona je prišel Ivan grof pl. Athems, ki je s soprogo Katarino grofico Ursini pl. Blagaj imel hčer Jožefo, poznejšo soprogo barona Jožefa pl. Erberga iz Dola pod Ljubljano.

Bolniška blagajna mojstrov v Ljubljani imela je dne 24. t. m. v magistratni dvorani svoj občni zbor. Dohodkov imela je blagajna pretečeno leto 1611 gld. 24 kr., stroškov pa 231 gld. 86 kr., torej preostaje koncem l. 1891 1379 gld. 38 kr. društvene imovine. Pri dopolnilni volitvi izvoljeni so bili v načelnitvo gg. Bonač, Kunc, Šlegl, Hinterlechner, Zirenstein in Rogel; namestnikom gg. Špan, Cirk in Preskar. V nadzorni odbor voljeni so bili za l. 1892 gg. Vrtnik, Luznar in Večaj; namestnikom pa gg. Možina, Dostal in Koleša. Za rezervni zaklad določil se glavnic 1000 gld. Dne 7. februvarija pa napravi blagajna obrtniški plesni venček.

— **Prvo letošnje porotno zasedanje** pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani prične se z dnem 29. februvarijem t. l.

— **Koslerjeva pivarna v Ljubljani** jako vrlo napreduje. L. 1890 skuhala je pivarna 31.800 hektolitrov piva in je plačala 71.993 gld. davka, l. 1891 pa je skuhala 41.200 hektolitrov piva in je plačala 91.048 gld. davka. Pretečeno leto skuhala je torej skorej 10.000 hektolitrov piva več nego l. 1890. Gotovo lep napredek za eno leto.

— **Dobava za c. kr. domobranstvo.** C. kr. ministerstvo za deželno brambo namerava si več usnjenih oblačil in opravnih predmetov, kakor čevlje, vsake vrste jermena, teletnaste tornistre, nožnice za bajonete in lopate za leto 1892. priskrbeti potom malega obrta. Dotične ponudbe vložiti je najkasneje do 24. februvarija t. l. do 12. ure opoldne pri c. kr. ministerstvu za deželno brambo na Dunaji. Vzorca, po katerih je dobavljajoče predmete zgotoviti, pogledajo se lahko pri glavnem domobranskem opravnem skladišču na

Dunaji, od koder se po prošnji na ministerstvo proti plačilu tudi dopošljejo. Razglas obsezajoč splošne pogoje, ponudbeni obrazec in seznam dobavnih predmetov na ogled je tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— **Umrl** je pretečeno soboto zjutraj vsled influence na plućnici umirovljeni vladni svetnik g. Jožef Ekel v 68. letu svoje starosti. Pokojnik bil je več let okrajni glavar v Novem mestu ter je bil kot tak ondotnemu prebivalstvu zaradi svojega objektivnega in pravičnega postopanja jako priljub'jen. Tudi narodnim težnjam ni bil ranjki nikoli nasproten. Blag mu spomin.

— „**Sivi Čaven**“ zove se novo bralno društvo, ki se je na Goriškem osnovalo za občine Kamnje, Dobravlje in Vrtovin.

— **Častni občan.** Občina Podgora pri Velikih Lašah imenovala je g. Danijela Šuffaja c. kr. sodnika velikolaškega vsled njegovih velikih zaslug za častnega občana.

— **Ošpice.** V Cirknici razsajajo tako hudo med otroki ošpice, da so morali za 14 dni zapreti šolo.

Rudarski štrajki so končani. V Hrastniku, Trbovljah in na Ostrem pričeli so delavci že pretečeni teden delati, v Zagorji pa so te dni dali slovo zapeljivim obljubam in hujskanju graških agitatorjev ter so brezpogojno zopet pričeli delo.

— **Za koroški „Mir“** nabral je g. Iv. Hribar, deželni poslanec itd. v Ljubljani, mej rodoljubi lepo svoto 207 gld. Rodoljubje posnemajte ta vzgled in podpirajte tlačene Korotance v njihovi borbi za narodni obstanek.

— **Pravicoljuben (?) celovski magistrat.** Vkljub temu, da je visoka vlada že enkrat odredila, da mora celovski magistrat tudi slovenske vloge vsprejemati in jih tudi slovenski reševati, vendar ta še ne stori tega. Kat. politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem poslalo je namreč pretečeni mesec slovensko vlogo na celovski magistrat, pa jo z opazko nazaj dobilo, da jej mora priložiti nemški prevod. Društvo se je seveda proti temu pritožilo in ni misliti, da bi ne doseglo postavne pravice.

— **Pošteno se je opekel** pred par dnevi Jože Vatovec iz Ostrožnega vrha v Postojinskem okraju. Prišel je namreč k posestniku Janez Žele-tu na Strmco, ter ga nagovarjal, da naj mu da bankovec za 10, 5 in 1 gld., on pa da mu bo naredil veliko denarja. Žele mu da res zaprosene bankovce a ko Vatovec nato pravi, da mašino, s kojo bo denarje delal nima pri sebi in da jo ima nekje spravljeno in da mora po njo, Žele ptička spozna, mu vzame denar in njega pa izroči žandarmeriji.

— **Obesil se je pretečeni teden** v Judenburgu na Štajarskem pri nekem klobučarju 53letni klobučarski pomočnik Miha Kerstein rodod iz Rateč na Kranjskem. Našli so ga v delavnici viseti na hlačnem jermenu. Uzrok samomoru ni znan.

— **Mrtvega našli so pretečeno soboto zjutraj** posestnika Fr. Košinja iz Palovč v kamniškem okraju pred njegovo hišo. Mož je prejšnji večer malo preveč pil, je v snegu obtičal in v hudem mrazu zmrznil.

— **Hôtel Koscher v Celju**, znano shajališče Slovencev, se vsled smrti dosedanjega hotelierja da v najem ali pa se proda. Natančneje izve se pri g. dr. Sajevidzu, advokatu v Celju. Natečaj razpisan je do 20. februvarija t. l.

— **Nove orglje.** V Vremah na Notranjskem blagoslovili so preteklo nedeljo nove orglje. Zasluga za to pridobitev v božjem hramu gre v prvi vrsti ondotnemu č. g. župniku J. Škerjancu. Orglje, katere sta znana orgljarska mojstra g. brata Zupan v Kamnigorici, v resnici krasno zvršila, stanejo 1200 gld. Te orglje so že 38. delo imenovanih mojstrov.

— **Pomiloščenje.** Na smrt obsojeno Marijo Blatnik, ki je pri Lescah v Savo vrgla svoje dete je Nj. Veličanstvo

presvitli cesar pomilostil in najviše sodišče odmerilo ji je dvajset let težke ječe.

— **Srečen padec.** Dne 26. t. m. padel je 50letni rudokop Valentin Campisi v Kisovcu pri Zagorju vsled lastne neprevidnosti v 12 metrov globoki predor, a se je le malo vprašnil.

— **Zakonska dvojica pred porotnim sodiščem.** Ta teden pričela se je na Dunaji porotna obravnava proti Franc in Rozalija Schneider. Zatožena sta pretečeno poletje tri služkinje iz namena, da jih oropata s seboj v neki gozd zvalila in jih ondi pomorila. Obravnava trajala bo več dnuj in zaslišanih bo nad sto prič.

— **Nesreča na železnici.** Na progi Vilna-Rovno na Ruskem je te dni en osebni vlak zadel ob tovorni vlak. Oba stroja in kakih 10 vagonov je popolnoma zdrobljenih; več oseb je ubitih, okrog dvajset pa težko ranjenih.

— **Stara morilka.** V Lineu zaprli so te dni 74letno posestnico Jožefo Leitner, ker je svojega moža hotela ostrupiti. Govori se, da je tudi njen prvi mož pred petimi leti jako sumljive pa hitre smrti umrl.

— **Umor.** V Klimešu na Češkem je pretečeno noč nek grozovitež na strašen način umoril ondotnega župana. Na sumu je nek gostilničar, kateremu je župan pretil, da mu bo vzel krčmarsko pravico.

— **Nesreča.** V neki grapi pod Čakalnikom pri Vojskem pehali so pretečene dni drva in pri tej priliki je hlod Jerneja Poljanca tako nesrečno na tla pobil, da je bil pri tej priči mrtev. Tudi še druge tri delavce je hlod podrl na tla, a jih vender le malo poškodoval. Nesrečnež je bil oženjen in oče peterih še nedoraslih otrok.

— **Zoper kajenje tobaka.** V Gradci nameravajo osnovati posebno društvo proti kajenju tobaka. V ta namen bode se v kratkem predavalo o škodljivosti kajenja tobaka.

— **Najbogateji Berlinec.** Najbogateji človek v Berlinu ceni se, da ima 2,940.000 do 3,000.000 mark letnih dohodkov. Ako so ti dohodki 4% obresti njegovega premoženja, premore torej čez 70 milijonov. Od lanskega leta odmeril se mu je za sedem stopinj več davek. Na Pruskem sta le še dva bogateja, namreč nekdo, ki ima letnih dohodkov 4,140.000 do 4,200.000 mark in drugi, ki se ceni nad 6 milijonov mark letnega dohodka.

— **Požar.** V Bruselji uničil je pretekli teden velik požar palačo nadvojvode Arenberga. Ogenj nastal je v spalni sobi princesinje Croy in se tako hitro razširil, da so se princ, princesinja in otroci le komaj rešili. Gasilci prišli so od vseh strani na pomoč, pa niso mogli dosti rešiti. Veliko gasilcev se je tudi poškodovalo. Krasna palača, v kateri je bilo več dragocenih slik in drugih umetnostnih predmetov, je uničena in

zgodovinska posebnost, namreč soba slavnega grofa Egmonta, ki je bila vedno še nedotakljiva in v onem stanu kakor l. 1567., ko so njega vjeli, je tudi postala žrtev uničujočega ognja.

— **Potres.** V Citi Lavenii pri Rimu bil je pred par dnevi močan potres in je napravil veliko škode. Neki stolp še iz srednjega veka se je podrl in podsul dve osebi, kateri so pa še o pravem času rešili. Veliko hiš se je podrla ali drugače poškodovalo. Prebivalstvo vse zbegano hitelo je iz ozidja na plano, se je ondi všotorilo in že nekaj nočij ondi prenočevalo. Škoda, ki jo je potres napravil, ceni se nad 300.000 frankov.

— **Nesrečna vožnja na saneh.** V St. Louis v Ameriki vračala se je pretečene dni družba 22 oseb z neke zabave na saneh domov. Pot peljala je čez železnično progo in ravno v trenutku, ko so bili s sanmi na železničnem tiru, pridrdral je vlak in jih povozil. Osem oseb je bilo takoj mrtvih, drugi so bili pa več ali manj težko poškodovani. Štirje bodo najbrže tudi še umrli.

— **Neusmiljeni častnik.** V Vilni na Ruskem ustrelil je nek artilerijski častnik dva podčastnika in sicer iz edinega vzroka, ker ga na ulici nista pozdravljala.

Listnica vredništva.

Gosp. A. V. v L. Mastne lise v knjigah odpravite najhitreje, ako zmešate nekaj žgane magnezije z bencinom, da nastane gosta kaša. Ž njo drgnete mastno liso toliko časa, da zgine. Sveže lise se hitro odpravijo, pri starih pa je treba opisano proceduro dva- ali trikrat ponavljati. (22)

Gosp. K. Ž. v Sp. Š. Ako hočete asfaltova tla barvati, jih morate takoj pri polaganji dobro zdrgniti s finim peskom in gladkim kamenjem. Ko so tla suha, jih treba s šelakom napojiti; potem se prime vsaka oljuata barva. (23)

Gosp. V. T. v K. Posodo in druge stvari pociniti ni težko. Postopajte takole: Stopite toliko cinka v solni kisline, kolikor le mogoče. Razstopina naj se učisti in ustoji. V železnem lonci razstopite potem potrebno množino cina ter ga pokrite s 5 milimetrov debelo plastjo govejega ali koštrunovega loja. Paziti je treba, da loj ne jame goreti. Stvari, katere hočete pociniti, dobro osnažite, pomočite v razredčeno žvepleno kislino, zdrgnite še s triplom, potem pa zmočite s cinkovo raztopljino. Tako pripravljeno stvar pomočite previdno skozi lojevo skorjo v razstopljen cin. V jako kratkem času je pocinjenje dovršeno. Stvar se vzame iz lonca in kam nasloni, da se cin potrdi in kake nepotrebne kaplje odteko. (24)

Velika Praška razstavna loterija.

Glavni dobitok

100.000 goldinarjev.

Srečke á 1 goldinar priporoča J. C. MAYER.

(2-3)

Predzadnji teden

Predzadnji teden